

ON A 1915 DEANERY

Valeria Soroștineanu

Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: Our study presents one of the Orthodox deaneries of the Sibiu Archiepiscopate during the First World War, especially in 1915. Data were provided by the evaluation sheet of each parish by a dean. These evaluation sheets offered us the occasion to assess the state not only of the church and school, but also of the entire community in a difficult and tormented period. As it was harder and harder to resist during the years of the war, the mentioned sheet provides relevant information on the social and economic changes, as well as specific hardships in difficult war time.

Keywords: the Orthodox church, village, community, school, evolution

Atunci când a ajuns pe scaunul mitropolitan de la Sibiu la 1898, fostul episcop al Aradului Ioan Mețianu a fost autorul unei anchete la nivelul întregii arhiepiscopii a Transilvaniei, tema centrală a acesteia vizând răspunsul la o singură întrebare și anume dacă la poporul român se manifestă ceea ce înțelegea atunci prin „indiferentism religios”, precum și modalitățile de eliminare a acestuia ¹.

Ulterior odată cu anul 1911 impune o serie de modificări fișei de evaluare a parohiei de către protopop, în cadrul vizitațiunii canonice. Acestea au urmărit o mai complexă analiză a stărilor de lucruri la nivelul comunității parohiale, prin răspunsurile la întrebările grupate în cinci capitole: despre biserică, despre oficiul parohial, conduita parohului în raport cu parohia și credincioșii săi, despre școala, unde preotul era de drept director iar protopopul inspector și despre epitropie (problemele financiare ale parohiei), subiect sensibil, mai ales în raport cu școala, după aplicarea legilor școlare apioniene din 1910.

Vizitațiunea canonică cu structura de mai sus a fost introdusă odată cu anul 1911, conform circularei nr. 11351/Bis., a Regulamentului trimis odată cu circulara, precum și a ordinului consistorial nr. 12090/Prez. din 11 11 1911, de punere în aplicare ². În aceeași perioadă este menționată și o fișă de vizitațiune canonică doar pentru evaluarea școlii și a activității învățătorului. Interesant a fost faptul că în conferința învățătoarească din anul 1912 s-a propus un Protocol de inspecție complet, cu următoarele rubricaturi: caracterul școlii, tipul ei, rechizitele, numărul elevilor de vârstă școlară, prezența, dacă elevii au acasă manuale și rechizitele necesare, calificarea învățătorului, progresul în școală, colecție cu legi, circulare și regulamente școlare, biblioteca și grădina școlară, modul în care școala a fost inspectată de paroh, atitudinea comitetului parohial, cum s-au înlăturat scăderile constatate, observațiile inspectorului regal de școli, dispozițiile Consistoriului arhidiecezan sau ale protopopului privind starea școlii în general. O rubrică separată se referea doar la dispozițiile

¹ Arhiva Arhiepiscopiei Sibiului (A.A.Sibiu), 7740/1899

² (A.A.Sibiu), III, 561, 1915

Consistoriului. Putem presupune că acest model a influențat întocmirea modelului de inspecție a școlii la nivel de protopopiat³.

Am ales să prezint problematica școlară din cadrul vizitațiilor canonice din protopopiatul Miercurea în 1915, al doilea an de război pentru națiunile din statul dualist austro-ungar și implicit și pentru românii locuitori ai Transilvaniei⁴.

Protopopiatul Miercurea (în dialectul săsesc Reismuert, în germană Reussmarkt, Reußmarkt, Reissmarkt, în maghiară Szerdahely sau Szászszerdahely) era în cadrul celor 34 de protopopiate, care alcătuiau Arhiepiscopia ortodoxă a Transilvaniei, unul de mijloc, cu o populație de 30.610 locuitori, cele mai multe din cele 25 de parohii făcând parte din comitatul Sibiului, protopop era Avram S.Pecurariu iar reședința se afla în parohia cu același nume. După cum se observă și din tabelul alăturat, alături de parohii cu populație mare: Poiana, Jina sau Apoldul inferior avem și parohii mai mici, cu 113 credincioși, cazul Blajului, unde credincioșii erau adunați din 4 filii (comunități cu număr mic de credincioși, subordonate unei parohii)⁵.

Nr.	Parohia	Populația	Observații
1.	Apoldul inferior	3209	2 preoți, 4 învățători
2.	Apoldul superior	1011	1 preot, 1 învățător
3.	Armeni	958	1 preot, 1 învățător
4.	Beșineu	611	1 preot, 1 învățător
5.	Blaj	113	fiii: Tur, Bia, Bucerdea, Spini, preot-catihet
6.	Bogatu	977	1 preot, 1 învățător
7.	Boz	391	1 preot, școală comună cu greco-catolicii
8.	Broșteni	447	1 preot, post vacant de învățător
9.	Cărpiniș	1121	1 preot, 1 capelan-învățător, 1 învățător
10.	Cinadie	723	1 preot, 1 învățător
11.	Cunța	581	1 preot, 1 învățător
12.	Dobârca	580	1 preot, 1 învățător
13.	Gârbova	1083	1 preot, 1 învățător
14.	Gusu	487	1 preot, 1 învățător
15.	Jina	3122	3 preoți, școală grănicerească
16.	Ludoș	2166	2 preoți, 4 învățători
17.	Lupu	161	1 preot, școală comună cu greco-catolicii
18.	Miercurea	1124	1 protopop, 1 capelan, 2 învățători
19.	Păuca	1053	1 preot, 1 învățător
20.	Poiana	6025	3 preoți, 1 capelan-învățător, 7 învățători
21.	Reciu	454	1 preot, 1 învățător
22.	Rod	1626	2 preoți, un post vacant, 2 învățători
23.	Sângătin	478	1 preot, școală de stat
24.	Spring	1000	1 preot, 1 învățător
25.	Tău	1109	1 preot, 1 învățător

³ (A.A.Sibiu), IV, 999, 13157, 1912, cercul Săliște- Miercurea

⁴ https://ro.wikipedia.org/wiki/Miercurea_Sibiului

⁵ *Șematismul...*, 1915, 85-86.

Până la anul 1915, în relație cu Consistoriul arhidiecezan de la Sibiu și mai ales în cadrul conferințelor învățărești, corpul învățăresc de la școlile protopopiatului au demonstrat o mare capacitate de muncă și de consolidare a relațiilor cu preoții și liderii comunităților locale. O parte din școli au beneficiat și de un ajutor financiar de la fosta Universitate săsească. Veniturile proveneau din exploatarea pădurilor de la Lotru și conform hotărârii din 5 04 1907 au fost ajutate 14 școli românești cu 100 de coroane, printre ele, alături de școli din comitatele Brașov, Făgăraș sau Alba Inferioară (Răhău, Lancrăm, Romos) s-au aflat și 2 școli din protopopiatul menționat: Apoldul Inferior și Poiana. Mai mult, din 1911 școala din Apoldul superior a primit un ajutor permanent din partea aceleași Universități săsești ⁶.

Dacă am urmări doar activitatea școlilor confesionale din protopopiatul Miercurea ținând cont de informațiile oferite de conferințele învățărești pentru intervalul 1900-1915 am observa mai întâi eforturile făcute pentru perfecționarea corpului învățăresc. Dacă în 1901 era menționat un procent de peste 50% de învățători definitivi în anul următor, creșterea a fost semnificativă, de peste 64% ⁷.

În cadrul conferinței învățărești din anul 1902, în dezbaterile care au avut loc în cercul VI, alcătuit din protopopiatele Săliște și Miercurea, învățătorul Nicolae Iosif a cerut ca la concursul de instituire de învățători să nu se mai ceară în mod obligatoriu ca învățătorul să fie și cantor, deoarece în situația în care primește ajutor și de la stat, nu mai face față birocrăției impuse de acesta ⁸.

În 1906, urmând tema de dezbatere impusă de către Consistoriul arhidiecezan despre „Importanța și necesitatea școlilor de repetiție” numite și economice, s-a impus cu necesitate organizarea lor și în protopopiatele Săliște și Miercurea. La fel erau necesare și Reuniunile agricole, care să încurajeze în satul românesc adoptarea a unor metode moderne în agricultură dar care să susțină și școlile menționate mai sus ⁹.

În cadrul conferinței învățărești din anul 1910, au fost prezentate următoarele date statistice despre situația școlilor din protopopiatul Miercurea: au fost construite și școli noi, numărul învățătorilor a ajuns la 32, toți calificați, inclusiv 2 învățătoare. Cei mai mulți învățători predau la școala din Poiana-7, urmau apoi: Apoldul inferior cu 4 învățători, Miercurea, Gârbova, Rod și Cărpiniș cu câte 2 învățători. S-a mai observat că cea mai pozitivă atitudine față de școală o au cei care nu au ca ocupație primordială, agricultura, ci mai degrabă comerțul ¹⁰.

Șansa unei biblioteci pedagogice „tractuale”, adică a protopopiatului a fost oferită de existența celei a fostei Reuniuni a învățătorilor din protopopiatul Miercurea, care mai avea 62 de volume, (11 de interes pedagogic și 6 cărți donație a Consistoriului). Ulterior s-a pus accentul nu neapărat pe creșterea numărului de biblioteci, cât pe aceea a numărului de volume din cadrul acestora, astfel la 1912, cele 6 biblioteci aveau în componență 531 de volume iar grădinile școlare erau în custodia preoților și nu depindeau de școală, așa cum se uzita, în general.

Alianța dintre preot și învățător a fost vizibilă și în organizarea unor serbări care nu făceau altceva decât să lege și mai mult comunitatea de cele două instituții, ceea ce nu putea

⁶ Arhiva Arhiepiscopiei Sibiu, (A.A.Sibiu), 1911, nr.5.

⁷ Protocolul Sinodului..., 1901, 84-92.

⁸ (A.A.Sibiu), IV, 1, 1902, cercul VI,

⁹ (A.A.Sibiu), IV, 11, 1906,

¹⁰ (A.A.Sibiu), IV, 14651, 1910,

avea decât urmări pozitive. Un astfel de exemplu a fost dat de stabilirea unui hram al școlilor care ajunge să fie serbat în 10 comune. Conferința învățătorescă din anul 1910 oferă date despre școli, săli de clasă și dotarea acestora. În perioada la care ne referim, în cele 25 de parohii au fost menționate 20 de școli confesionale, 18 cu edificii proprii, cu 38 de săli de învățământ din care 29 erau corespunzătoare și cu o singură școală nouă, cea din Cărpiniș. Marile probleme erau în continuare cele legate de mobilierul școlar și rechizitele vechi. Doar în 11 școli mobilierul era complet iar rechizitele, doar în 9 școli. Primăriile nu acordau nici acum, la 1910, credit importanței școlii primare, dovada cea mai palpabilă fiind lipsa amenzilor date părinților pentru absențele copiilor.

Motivația a fost oferită de o statistică: erau frecventate normal doar 10 școli iar în 9 se lipseau 10 zile primăvara, pentru semănat și 10 zile toamna, pentru culegerea viilor și a porumbului, salariile veneau târziu, motivul invocat de cele mai multe comunități fiind sărăcia. Plata salariilor beneficia și de ajutoare din partea statului, în valoare de 1920 de coroane, a Consistoriului pentru 2 școli și din partea comunelor politice pentru alte 2 școli. La examenul din vară, elevii de la 11 școli au primit calificativul „foarte bine”.

În contrast cu unele atitudini inerțiale ale comunității, învățătorii au ținut să iasă în evidență și în afara școlii, urmând în același timp și modelul Astrei, ai cărei membrii erau, prin susținerea de prelegeri despre: cultivarea viilor-6, a pomilor-8, „producțiuni teatrale”-15, organizarea de coruri-13 și de societăți civile de pompieri-3¹¹.

Conferința din anul 1913 s-a ocupat cu insistență de eficientizarea cursurilor de alfabetizare, care au dat rezultate bune în parohiile Tău și Boz, unde s-a sugerat și acordarea de premii, adunate în biserică, prin instituirea unui disc special și prin implicarea credincioșilor în șezători literare sau chiar în organizarea de *cazine populare*¹².

Odată cu izbucnirea primului război mondial întreaga situație s-a schimbat, satul simte tot mai mult lipsa celor plecați pe front, familiile rămase acasă se confruntă tot mai mult cu problemele de natură economică și socială.

Dar, societatea românească începe să simtă și presiunea autorităților, lipsa lor de încredere pornind și în protopopiatul Miercurea de la situarea lui, nu departe de graniță. În 27 iulie 1915, ministerul de interne a cerut comiților, mai ales celor din Brașov și Sibiu să combată răspândirea unor hărți cu România Mare și o posibilă stare de spirit defetistă în rândul soldaților români, care să ducă la dezertări în așteptarea unei “invazii românești”. Prim-pretorul din Miercurea-Sibiului își anunța superiorii de existența unor depozite clandestine de armament organizate de români pe teritoriul plasei sale, ceea ce s-a putut dovedi. Șeful poliției de graniță, Imre Homer, prin raportul secret nr. 481 din 23 12 1915, s-a plâns de starea de spirit a românilor, fiind sigur că după atacul armatelor ruse, “România va porni împotriva noastră”. În contrapartidă, de la începutul războiului, prin satele românești s-a răspândit zvonul că Rusia a atacat România și a invadat Moldova¹³.

La fel ca peste tot în Transilvania în anii războiului, colectele și donațiile de tot felul cerute de toate instituțiile statului pentru beneficiul în special al celor de pe front au avut loc și în protopopiatul Miercurea, unde colectele au fost făcute de : biserică, primărie, din comisii formate din români și sași, un rol important avându-l elita locală. În două din parohiile mari s-au strâns sume mari de bani, în Ludoș, 1000 de coroane iar în Rod, 10158 de coroane.¹⁴

¹¹ (A.A.Sibiu), IV, 999,13157, 1912

¹² (A.A.Sibiu), IV, 9785, 1914,

¹³ Voicu, 1985,156.

¹⁴ (A.A.Sibiu), III, 720, 1915,

Situația a devenit și mai dificilă după intrarea armatei române în Transilvania, când teritoriul protopopiatului a făcut parte din zona de conflict. Mai mult, comandamentul român a aflat de la pretorul român din Sălișteea Sibiului despre faptul că trupele germane soseau în gara din localitate¹⁵.

Prezentăm mai jos cuprinsul partea a IV-a din fișa vizitațiunii canonice, cea referitoare la școală.

1. Școala este corespunzătoare?
2. Câți învățători funcționează?
3. Câți elevi sunt înmatriculați?
4. Salariul se plătește: de la biserică, de la popor, de la comuna politică, de la stat?
5. Are drept la cvincvenalii (gradații care se dădeau în funcție de vechime și activitate meritorie)?
6. Are cvartir (asigurarea locuinței învățătorului) natural sau relut de cvartir (contravaloarea în bani)?
7. Care sunt manualele folosite, aveau sau nu aprobarea Consistoriului arhidiecezan?
8. Cum sunt băncile, tabla, Mașina de comput, tabelele din istoria naturală și mapele de geografie?
9. Este școală de pomi (livadă școlară)? S-au obținut altoi, câți și cui s-au vândut?
10. Este bibliotecă școlară? Care este numărul volumelor și cuprinsul lor? Cine le citește și sub supravegherea cui?
11. Cercetează învățătorul biserica la Utrenie, Sf. Liturghie, Vecernie cu elevii? Cântă în cor și a organizat cu elevii un cor?
12. Producțiuni teatrale a făcut cu elevii sau alte activități, spre ce scop
13. Învăță pruncii cântări liturgice, cântece naționale, colinde
14. Ține învățătorul conferințe pentru popor?

În anul 1915 starea școlilor a fost considerată corespunzătoare, era în construcție cea din Bogatul român iar în parohia Tău, starea bisericii era așa de gravă, încât școala servea și de capelă¹⁶.

Referitor la numărul învățătorilor nu se dau prea multe date, cei mai mulți erau mobilizați pe front, ultimul a plecat, la data întocmirii vizitațiunii canonice, 14 04 1915, învățătorul Vasile Bratu din Armeni, în ianuarie 1915. L

Locul lor a fost luat de preoți dar au fost și cazuri când nu s-au mai făcut deloc cursuri, cazul școlii din Bogatul român, unde după mobilizarea învățătorului în august 1914 școala s-a închis. În cel mai bun caz numărul lor s-a înjumătățit: în Broșteni a rămas un învățător, la fel 2 în Cărpiniș, la Cunța, un învățător, la fel în Dobârca, în Gusu sau Tău iar la Cinadie învățătorul a fost mobilizat și înlocuit cu preotul. Au fost inițial avantajate parohiile mai mari, cu multe clase de elevi, unde au mai rămas un număr acceptabil de învățători: Ludoșul mare, cu 4 învățători, Miercurea cu 2 învățători, Rod, tot cu 2 învățători. Dar situația lor s-a schimbat în următorii ani de conflict¹⁷.

Numărul elevilor variază în funcție mai ales de comunitate, în Apoldul inferior sunt înmatriculați 294 de elevi, în Broșteni-61, Cărpiniș-118, Cinade-48, Cunța-67, Dobârca-66,

¹⁵ Kirițescu, 1989, 246

¹⁶ (A.A.Sibiu), III, 180, 1915,

¹⁷ (A.A.Sibiu), III, 180, 1915,

Gusu-45, Ludoșul mare-204, Rod-137, Spring-80, Tău-50, Bogatul român-115 elevi iar în școala din reședința protopopiatului, Miercurea, școala avea 126 de elevi¹⁸.

Salarizarea învățătorilor a fost complexă și pentru că avem mai multe tipuri de școli: o singură școală de stat la Sângătin și apoi școli confesionale susținute fie doar de comunități sau împreună cu biserica, cu statul sau comuna politică. Există 2 școli comune cu greco-catolicii, în Lupu și Boz și o școală grănicerească, cea din Jina. Se observă că marile parohii sunt cele care au putut să se conformeze cerințelor legilor lui Apponnyi și să ofere salarizarea necesară dar tot atât de adevărat este și faptul că eforturile lor financiare sunt dependente încă de ajutorul de la stat, ceea ce a deschis calea unor imixțiuni grave în procesul de învățământ. Acest adevăr a fost reliefat și de structura salariului în parohiile de tipul celor menționate mai sus: Apoldul de Jos (biserica-1464 coroane, 30 fileri, credincioșii-375 coroane, 70 fileri, comuna politică- 400 coroane, stat-3860 coroane), Armeni (credincioșii- 800 coroane, statul-800 coroane), Miercurea (biserica-1639 coroane, stat-2200 coroane), Dobârca (biserica-526 coroane, statul-980 coroane, credincioșii-94 coroane), Ludoșul mare (biserica-2110 coroane, stat-4200), Cunța (credincioșii-400 coroane, stat-1300 coroane), Gusu (credincioșii-600 coroane, stat-600 coroane), Rod (biserica-2720 de coroane, stat-700 coroane), Cărpiniș (credincioșii-1500 coroane, comuna politică), Cinadie (salariul este plătit de popor și stat) iar în Tău (biserica- 800 de coroane și de la popor).

Plătiți doar de comunități sunt învățătorii din: Beșineu (din repartitie de la popor), Broșteni (salarul era de 300 de coroane), Spring (1000 de coroane) și Bogatul român (salariul este de la popor). Referitor la asigurarea locuinței învățătorului, doar învățătorul din Armeni a cerut banii de chirie¹⁹.

Manualele folosite sunt cele aprobate de Consistoriu și implicit și de către stat, avizul fiind dat în fiecare an. Cele mai cunoscute exemple fiind manualul de citire al dr. Ioan Stroia și manualul de limba maghiară al lui Iuliu Vuia. Din multe parohii însă nu avem date sau se folosește sintagma manualele folosite de consistoriu²⁰.

Dotarea școlilor a fost considerată încă mulțumitoare, în primul rând băncile sunt considerate în general bune, la școala din Broșteni erau potrivite, la Cunța au fost cumpărate bănci noi, „în conformitate cu noile legi școlare” dar în Tău, băncile au fost considerate „puțin corespunzătoare”. Despre toate celelalte (tabla, tabelele de istorie naturală și mapele de geografie) se dă un răspuns general, sunt în bună stare, fără a detalia²¹.

Școala de pomi, a se înțelege aici livada școlii a fost considerată importantă atât prin cunoștințele practice transmise elevilor dar și prin prin comercializarea „altoilor” adică a plantelor care serveau la obținerea unor soiuri superioare de fructe sau de viță-de-vie în parohie. Au ieșit astfel în evidență școala din Cunța, care a produs 110 altoi, din Gusu, cu 300 de altoi, vânduți la „poporeni”, cea din Miercurea, cu 68 de altoi, școala de altoi din Rod, cu 80 de altoi, toți vânduți sau școala din Bogatul român, cu cel mai mare număr de altoi, 400²².

Bibliotecile școlare au rămas și în 1915 una din preocupările de bază ale școlii dar și ale parohiei în general, în efortul pe care acum în anii războiului îl depune mai ales preotul de a convinge comunitatea de importanța lecturii. Deși biblioteci școlare există în aproape fiecare școală, cu o singură excepție, parohia Dobârca, numărul de volume este mai degrabă modest, variind între 15 și 130 de cărți. În ceea ce privește conținutul lor cele mai multe cărți sunt: de

¹⁸ (A.A.Sibiu), III, 180, 1915,

¹⁹ (A.A.Sibiu), III, 180, 1915,

²⁰ (A.A.Sibiu), III, 180, 1915,

²¹ (A.A.Sibiu), III, 180, 1915,

²² (A.A.Sibiu), III, 180, 1915,

istorie, de povești, volume de poezii și piese de teatru. În Ludoșul mare se recunoaște că în cazul bibliotecii școlare, cititorii sunt puțini iar în școala din parohia reședință de protopopiat, Miercurea, biblioteca școlară era și ea modestă, avea doar 56 de cărți, cu preponderență povești. Cei care citeau erau elevii, sub supravegherea învățătorului sau se folosesc formule de genul: sunt citite de școlari și adulți sau nu se dau nici un fel de amănunte²³.

Ultimele 4 întrebări din evaluarea de către protopop a școlii se referă în mod exclusiv la persoana învățătorului: dacă frecventează biserica, dacă a organizat un cor al elevilor, care dă Duminica și de Sărbători răspunsurile la Sf. Liturghie, dacă îi învață pe elevi colinde, cântece liturgice și cântece naționale, dacă a organizat conferințe pentru popor sau activități extracurriculare (piese de teatru, excursii școlare). În afară de cazurile în care răspunsurile sunt afirmative la toate cele chestionate mai sus, avem și cazuri de învățători harnici, prezenți la biserică zilnic, unde sunt și cantori și organizând cu elevii corul bisericii. În timp au fost menționate tot mai multe coruri ale adulților Alții vin doar la Liturghie împreună cu elevii. Elevii sunt învățați mai ales cântece liturgice și colinde, dar în ceea ce privește cântecele naționale, un subiect care putea deveni sensibil, răspunsul a fost ocolit punctual, adică s-a răspuns în general cu da, fără nici o detaliere. În parohiile Armeni, Bogatul român, Beșinău sau Cinadie se recunoaște că nu s-au învățat deloc.

„Producțiunile teatrale”, a se înțelege scenetele au fost folosite pentru adunarea unor modeste fonduri ale școlii, din care, de exemplu, la școala din Cunța s-au procurat manuale pentru elevii săraci. Deoarece excursiile sunt rare, învățătorii care au mai rămas dar și preoții au ales conferințele pentru popor, mai ales că foarte mulți dintre ei erau și membrii ai Astei, ceea ce nu a însemnat că au avut succes peste tot, de exemplu în parohia Gusu. Momente deosebite au fost cele care au pus în valoare, atât biserica dar și școala în fața comunității, așa cum au fost și serbările școlare dedicate hramului școlii din Ludoșul Mare în anul 1913²⁴.

Școlile din protopopiatul menționat au trecut printr-o perioadă dificilă, dată în primul rând de mobilizarea învățătorilor și de viața tot mai grea în condițiile războiului. Sunt însă și capitole la care se continuă, în limita posibilităților eforturile începute înainte de 1914: îmbunătățirea dotării școlilor (de la manuale la bănci sau table de istorie naturală) sau păstrarea unei legături sincere între comunitate, paroh și școală. Serbările școlare de sfârșit de an sau cele de după examenele din vară, precum și serbările care au cinstit hramul școlilor au ajutat la păstrarea unei comunități unite în vremuri dificile.

Din punctul meu de vedere, așa cum se observă din conținutul chestionarului în sine, accentul în noua fișă se subsumează tratării unui subiect, mereu de actualitate în spațiul transilvan, evoluția relației dintre preot, învățător și comunitate și specificul ei național sau cu alte cuvinte se subsumează prezentării stării națiunii române de confesiune ortodoxă din Transilvania la anul 1915.

BIBLIOGRAPHY

Arhiva Arhiepiscopiei Sibiului (A.A.Sibiu), 7740/1899: Arhiva Arhiepiscopiei Sibiului, circulara nr. 7740 din 07 09 1899 (A.A.Sibiu), IV, 1, 1902, cercul VI: Arhiva Arhiepiscopiei Sibiului, IV, 1, 1902, cercul VI, protopopiatele Săliște și Miercurea.

²³ (A.A.Sibiu), III, 180, 1915,

²⁴ (A.A.Sibiu), III, 180, 1915,

(A.A.Sibiu),IV, 11, 1906: Arhiva Arhiepiscopiei Sibiului, IV, 11, 1906, protopopiatul Miercurea,

(A.A.Sibiu), IV, 14651, 1910: Arhiva Arhiepiscopiei Sibiului, IV, 14651, 1910, protopopiatul Miercurea

(A.A.Sibiu),nr.5,1911:Arhiva Arhiepiscopiei Sibiu, Protocoalele Consistoriului Arhidiecezan (ca senat școlar),ședința nr.5/ 10 02 1911

(A.A.Sibiu),IV,999,13157,1912: Arhiva Arhiepiscopiei Sibiului, IV, 999, 13157, 1912,protopopiatul Miercurea.

(A.A.Sibiu),IV,9785,1914: Arhiva Arhiepiscopiei Sibiului, IV, 9785,1914,protopopiatul Miercurea.

(A.A.Sibiu),III,720,1915: Arhiva Arhiepiscopiei Sibiului, III, 720, 1915, protopopiatul Miercurea

(A.A.Sibiu),III,180,1915: Arhiva Arhiepiscopiei Sibiului, III, 180, 1915, protopopiatul Miercurea

(A.A.Sibiu),III,561,1915: Arhiva Arhiepiscopiei Sibiului, III,561,1915, adresă a protopopului Teodor Herman al Dejului către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu din data de 10 07 1915.

[https://ro.wikipedia.org/wiki/Miercurea Sibiului](https://ro.wikipedia.org/wiki/Miercurea_Sibiului):[https://ro.wikipedia.org/wiki/Miercurea Sibiului](https://ro.wikipedia.org/wiki/Miercurea_Sibiului), accesat în 06 12 2016.

Kirițescu,1989,246:Kirițescu,Istoria războiului pentru întregirea României,1916-1919,Editura Științifică și Enciclopedică,vol.I, București, 1989, p.246

Protocolul Sinodului..., 1901, 84-92:Protocolul Sinodului Arhidiecezei Greco-Orientale Române din Transilvania, Sibiu, Tiparul tipografiei arhidiecezane, 1901, pp. 84-92.

Șematismul...,1915, 85-86:Șematismul Bisericii Ortodoxe Orientale Române din Ungaria și Transilvania pe anul 1915, Sibiu, Tiparul tipografiei arhidiecezane, 1915, pp. 85-86.

Voicu, 1985, 156: Voicu,Constantin, Biserica strămoșească din Transilvania în lupta pentru unitatea spirituală și națională a poporului roman,Editura tipografiei arhidiecezane, Sibiu, 1985,p.156